

5 havaintoa Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman hankehakemuksista

Hankehakemukset vastasivat pääosin hyvin STM:n asettamiin arviointikriteereihin. Seuraaviin asioihin tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota hankkeita käynnistettäessä:

1. Sote-keskus -konsepti

Sote-keskus -konsepti määritellään ja jäsennetään hankehakemuksissa vaihtelevalla tarkkuudella. Osassa hakemuksia jäsentyy uudenlainen sote-keskus; osassa kehittäminen keskittyy paremminkin olemassa olevan järjestelmän ja sen palvelujen jatkokehittämiseen. Hankkeissa olisi niiden käynnistyttyä hyvä vielä kirkastaa oman alueen sote-keskuksen määritelmää ja sisältöjä.

2. Sosiaali- ja terveydenhuollon tasapaino

Sosiaalihuollon kehittämisohjelma toteutetaan osana tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusta, jossa tavoitteena on luoda uudenlaista sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiota. Hanksuunnitelmissa tulisi näin ollen näkyä sekä sosiaalihuollon kehittämisohjelman mukaisia toimenpiteitä ja tavoitteita että sosiaali- ja terveydenhuollon yhdenvertainen painotus. Sosiaalihuollon kehittämisohjelma oli paikoin mukana vain ohuesti tai puutteellisesti, ja osassa hakemuksia kehittämistyön lähtökohtana vaikutti olevan perusterveydenhuolto. Sosiaalihuollon kehittämisohjelmaan sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tasapainoon tulee hankkeen toteutuksessa kiinnittää huomiota.

3. Osallisuus

Hankehakemuksissa osallisuuden toimenpiteet oli kuvattu kauttaaltaan varsin yleisellä tasolla, jonka vuoksi arvioinnin pisteytykset tältä osin (arviointilomakkeen kysymys 8) olivat heikoimmat. Alueilla toteutettavissa hankkeissa osallisuutta pitäisi edistää suunnitelmallisilla ja monipuolisilla toimenpiteillä. Osallisuutta tulisi toteuttaa yhdenvertaisesti ja erilaisia menetelmiä hyödyntäen yhdessä asukkaiden, asiakkaiden, järjestöjen, yritysten sekä muiden toimijoiden kanssa. Erityisen tärkeää olisi varmistaa kaikista heikoimmassa asemassa olevien yhtäläinen mahdollisuus osallistua. Hankkeissa olisi tärkeää kiinnittää vahvemmin huomiota myös osallisuuden toteutumisen mittaamiseen ja arviointiin.

4. Asukkaiden yhdenvertaisuus

Useiden maakuntien alueella merkittävä osa väestöstä saa ainakin osan tarvitsemistaan palveluista ulkoistetuilta palveluntuottajilta. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta on keskeistä, että myös ulkoistettujen sosiaali- ja terveyspalvelujen piirissä olevien asukkaiden palveluja kehitetään.

5. Kehittämistoimenpiteet

Valtaosassa hankehakemuksia on runsaasti kehittämistoimenpiteitä. Vaarana on, että kehittäminen jää suunnitelmatasolle, eikä aitoon toimeenpanoon ja vakiinnuttamiseen päästä hankeaikana. Tällöin käyttöönotto ja toimeenpano voi jäädä kokonaan toteuttamatta. Hakemuksissa oli suhteellisen paljon uusien toimintamallien kehittämistä, mikä ei ole ohjelman ytimessä. Jo kehitettyjä malleja ja hyviä käytäntöjä voitaisiin hyödyntää enemmänkin.